

KÉPZÉS ÉS GYAKORLAT

DOI: 10.17165/TP.2019.3–4.10

ÁDÁM FRUZZSINA¹ – HEGEDŰS ROLAND²**Homogén és heterogén csoportok az óvodában**

Az óvoda- és csoportválasztás meghatározó a gyermek életében. Nehéz azt eldönteni, hogy a homogén vagy heterogén csoport jobb a gyermekek számára, és a pedagógusok is megosztottak a tekintetben, hogy melyik csoportban szeretnek dolgozni. Ezért a tanulmány arra keresi a választ, hogy az óvodapedagógusok hogyan vélekednek a homogén és heterogén csoportról. Kutatásunkban óvodapedagógusokkal végeztünk kérdőíves vizsgálatot, melyben egyrésztől vizsgáltuk, hogy az óvodapedagógusok melyik csoportot preferálják jobban, másfelől azt, hogy melyik csoportban nehezebb dolgozni. A vizsgálatban kitértünk arra is, hogy véleményük szerint melyik csoport jobb a gyermekek fejlődése szempontjából.

Bevezetés és szakirodalmi áttekintés

Az óvodai csoportok összetétele igen vitatott téma. Az óvodai csoportokat a gyerekek életkora szerint differenciálhatjuk. Így megkülönböztethetjük a homogén, vagyis tiszta csoportot, amiben az azonos életkorú gyerekek vannak, illetve a heterogén, vagyis vegyes csoportot, amiben a 3-6-7 éves korú gyerekek egyaránt megtalálhatóak (Molnár et al., 2015). A szakemberek több esetben úgy vélik, hogy a heterogén csoportok jobbak, míg más esetben a homogén csoportot preferálják. Kutatásunkban arra vállalkoztunk, hogy az óvodapedagógusok véleményét megvizsgáljuk ezzel a témával kapcsolatban. A hazai szakirodalom feltérképezése során több akadályba is ütköztünk, mert az e téren történő kutatások igen ritkák, holott mégis az egyik legfontosabb a gyermek szempontjából.

A jelenlegi óvodai struktúra nagy múltra tekint vissza, melynek gyökerei ma is éreztetik hatásukat. Az első magyar óvodát Brunszvik Teréz hozta létre, de ekkor még nem beszélhetünk mai értelemben vett óvodáról, mert egy éves kortól kilenc éves korig terjedt az ellátás, amiből látható, hogy az első óvoda is heterogén csoportformában működött (T. Pusztafalvi, 2013). Az elmúlt közel 200 évben azonban nagy változásokon ment keresztül az óvodapedagógia. Mindig

¹ óvodapedagógus, Gyermekkert Óvoda, Hajdúnánás, fruzsci8@gmail.com

² egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar, hegedusroland1989@gmail.com

hatással volt rá az adott kor politikai szelleme: volt, amikor iskolaelőkészítőként funkcionált, máskor meg előírták azt, hogy hogyan kell a gyermeket nevelni (oktatni), és olyan is volt, amikor szabadság jellemezte. A hazai hatások mellett a nemzetközi jógyakorlatok is begyűrűztek a hazai óvodapedagógiába, ami napjainkban is folyamatos. Az osztatlan csoport sem új keletű dolog, már régebben is fellelhető volt, elég, ha csak az 1934/36-45-ös évekre gondolunk, amikor az óvoda elsődleges célja a gyerekek szociális ellátása volt, és nem volt ritka a 60-80 fős csoport sem (Molnár et al., 2015). Ma a magyar óvodákban egymással párhuzamosan működik a homogén és heterogén csoport.

Bármilyen típusú csoportban is dolgozik egy óvodapedagógus, az egyik legfőbb jellemvonása kell legyen, hogy tudjon a nevelésben, az oktatásban és a társadalomban bekövetkező változásokhoz alkalmazkodni. Járai (2015) tanulmánya szerint a pedagógus gyakran kerül olyan döntési helyzetekbe, mikor a lehető leggyorsabban kell reagálnia egy adott szituációra. Az alkalmazkodás, a tolerancia, az identifikációs képessége illetve az empátiája egyaránt összefüggnek egymással, és ezek a személyiségjegyek segítenek meghozni az adott helyzetekben a lehető legjobb döntéseket. A pedagógus munkája során különböző külsejű, képességű, személyiségű, vallású és etnikai identitású gyerekekkel találkozik, szemléletében azonban nem szabad különbséget tennie közöttük. Fontos, hogy képes legyen differenciáltan nevelni a gyermekek egyéni és életkori sajátosságainak figyelembevételével, valamint meglátni a szerethetőt minden gyermekben.

Több kutatás is foglalkozik a pedagógusok kompetenciáival, melyek nélkülözhetetlenek a gyermekek fejlődése, nevelése tekintetében. Hazánkban Nagy József (2001) részletesen elemezte a kompetencia fogalmát és összetevőit. Véleménye szerint a kompetencia valamilyen funkciót szolgáló motívum- és tudásrendszer. Három alapkompenciát és egy felhasználói kompetenciát határoz meg. Az alapkompenciák közé tartozik a kognitív, a személyes és a szociális kompetencia. A kognitív kompetencia az emberi létezés feltétele, az információfeldolgozás eszköze. A személyes kompetenciák az egyén túlélését, életminőségének megőrzését, javítását szolgálja, míg a szociális kompetencia a társadalmak, szervezetek, csoportok, a faj túlélését, életminőségének megőrzését, fejlesztését foglalja magában. A négy kompetencia egymástól nem különállóan, hanem együttesen működik.

Jávorné (2004) szerint a szervezőképesség értelmezhető a teljes nevelői munka sikerességének is. A példás óvodapedagógus jó idő és téri tájékozódással, áttekintőképességgel és strukturált gondolkodásmóddal rendelkezik, ami magába foglalja a gyerekek napi tevékenységeinek következetes megtervezését, illetve a szülőkkel, kollégákkal való kapcsolattartást is.

A pedagóguskompetenciák nemcsak a szakirodalomban, hanem a jogszabályokban is megjelennek. Ez utóbbi terén 2013. szeptember 1-jén jelentős változás következett be a pedagógusok előmeneteli rendszeréről szóló 326/2013. (VIII. 30.) kormányrendelet hatályba lépésével. A kormányrendelet nyolc (későbbiekben kilenc) kompetenciaterületet határozott meg, melyek átfogóan a következők: szakmai/szaktárgyi tudás (1), pedagógia folyamatok tervezése és ön-reflexiója (2), tanulás támogatása (3), személyiségfejlesztés és egyéni különbségek figyelembe vétele (4), közösségformálás és elfogadás erősítése (5), fejlődés értékelése, (6), a környezeti nevelés és fenntartható fejlődés elősegítése (7), problémamegoldás és kommunikáció fejlesztése (8), szakami iránti elköteleződés és felelősségvállalás (9). Ezekkel a pedagógusok szakmájukhoz szükséges ismereteit próbálják behatárolni, illetve a jövőbeni fejlesztési területeket meghatározni.

A pedagógusi személyiségjegyeken és kompetenciákon túl szükséges szót ejteni néhány, a homogén és heterogén csoport közötti eltérésről is. Már a befogadás tekintetében különbségek vannak a két csoport között. Míg a homogén csoportba egyszerre 20-25 gyerek érkezik, addig a heterogén csoportban átlagosan 4-6 gyerek befogadása zajlik. A pedagógus törekszik minden csoportban az újonnan érkező gyermekeket megnyugtatni, figyelmét feljűk fordítani, viszont egy azonos életkorú csoportban szinte kivitelezhetetlen egyszerre 25 gyermek igényeinek eleget tenni. A heterogén csoportban ezek a folyamatok lerövidülhetnek, mivel a már csoportban lévő gyerekek empátiája, toleranciája és segítőkészsége az újonnan érkezők felé megkönnyítheti ezt az időszakot (Körmöci, é. n.). Továbbá a testvérek esetében is kedvező ez a csoportforma, mert az idősebb testvér segítheti a fiatalabb könnyebb befogadását (Balázs et al., 1997).

Piaget fejlődésemélete szerint az óvodás gyermekekre jellemző, hogy a játéktevékenység során egymás utánzásával sajátítanak el vagy gyakorolnak be különböző tevékenységeket, mivel nem egyforma ismeretekkel érkeznek az óvodába (Zsubrits et al., 2015). A tiszta csoportban is, ahol azonos életkorú gyerekek vannak, mutatkozhatnak eltérések a gyerekek fejlettségi szintjében. Van olyan gyerek, aki úgy érkezik az óvodába, hogy már biztosan használja a kanalat és a villát, de akad olyan is, aki még segítséget igényel. Míg a heterogén csoportban több lehetőség van arra, hogy idősebb társaiktól tanuljanak a gyermekek, addig homogén csoportban a társaktól való tanulás lehetősége korlátozottabb (Dudás és Vince, 1971). Ugyanígy egy vegyes csoportban az öltözködésnél is jelen van a nagyobbak utánzása. A 3-4 éves gyerekek követik az 5-6/7 éveseket, és utánozzák őket, így a 3-4 évesek között is van olyan, aki már segítség nélkül öltözik. Ha a polcokat, fogasokat kétféle magasságban helyezik el, akkor az összes gyerek elérheti a saját fogását, ami segíti az önállóságra törekvést, mert így segítség nélkül is eléri a saját dolgaikat (Dudás és Vince, 1971).

A szociális kompetencia fejlődésének egyik fontos színtere az óvoda, mivel a közös tevékenységek és a közösen eltöltött idő jelentős hatással van elsősorban a kortárskapcsolatokra, ezen belül is például a feladatvállalásra és ennek az elvégzésére, a megosztásra vagy éppen a segítségnyújtásra (Tóthné Aszalai, 2011). A szocializáció terén is mind a két csoportösszetétel mellett és ellen is szólnak érvek. A homogén csoport mellett az áll, hogy az azonos életkorú gyerekeknél könnyebb mindenkinek megfelelő feladatot adni, mert nincs olyan nagy különbség, mint a heterogén csoportban a 3 és 6 évesek között. Ugyanakkor sok esetben az 5-6 éves gyerekek hajlamosak fizikai fölényüket bevetni a 3-4 évesekkel szemben egy-egy konfliktushelyzetben. A heterogén csoport ezért az óvodapedagógus számára jelenthet nehézséget, illetve nagyobb előkészületet igényel részéről a tevékenységek lebonyolítása, mert tekintettel kell lennie arra is, hogy a különböző korcsoportok közül egyik se szoruljon háttérbe (Vajda és Kósa, 2005). Fontos az is, hogy az óvodapedagógus dicsérje a gyermekeket, aminek a módjában szintén különbségek vannak az eltérő csoportokban. Nehezebb ugyanis egy hasonló fejlettségű csoportban személyre szabottan dicsérni, mint egy eltérőben (Deliné, 2010).

Az óvodapedagógusnak arra is figyelnie kell, hogy a kisebb gyerekek játéka ne zavarja a nagyobbakét. A közelség megkönnyíti azt, hogy a nagyobbak játszótársként tudjanak tekinteni a kisebbekre, és ezzel azt is, hogy a csoportban kibontakozhasson a különböző korosztályú gyerekek játéka (Dudás és Vince, 1971). A játék során azonban elkerülhetetlenek a konfliktusok és az atrocitások. A tiszta csoport ellen szól, hogy az azonos életkor miatt sok esetben versengés van ugyanazért a tárgyért, eszközért. A vegyes csoportban az eltérő életkor és igények miatt erre kisebb a reláció, sőt, a különböző szükségletek miatt nagyobb az esély a gyerekek közötti együttműködésre az egymás elleni versengés helyett (Liu és LaFreniere, 2014). Ugyanakkor ennek az ellentettje is fennállhat, ha a „nagyobb”, 5-6 éves gyermek a kompromisszum helyett elveszti a türelmét, és ilyen helyzetben hajlamos lehet bevetni a fizikai fölényét a kisebb gyermekkel szemben (Vajda és Kósa, 2005).

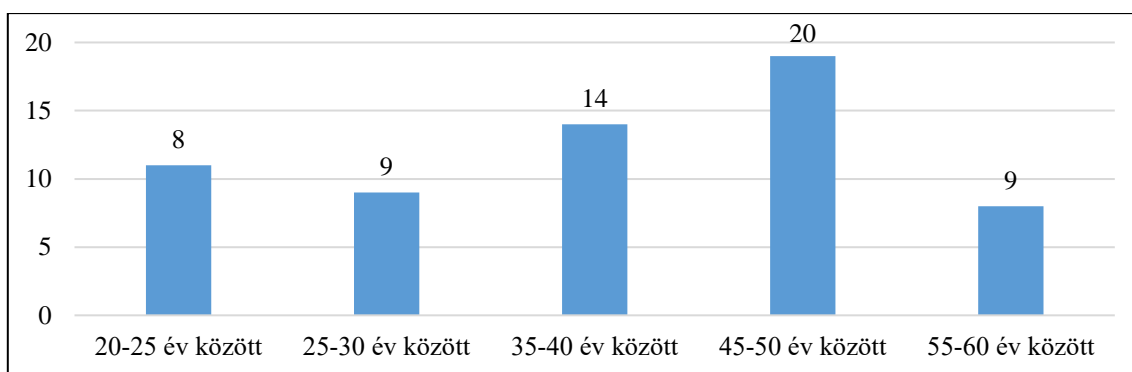
A kutatás bemutatása

A kutatásunk célja az óvodapedagógusi kompetenciák vizsgálata a heterogén és homogén csoportokban, valamint az, hogy ezzel összefüggésben információkhoz jussunk a két különböző csoportforma előnyeiről és hátrányairól. Kérdőíves vizsgálatunkban arra kerestük a választ, hogy az óvodapedagógusok melyik csoportösszetételt részesítik előnyben, melyikben dolgoznak/dolgoznának szívesebben, továbbá milyen pedagógusi kompetenciákat tartanak fontosnak

a homogén, illetve a heterogén csoportban, valamint melyik csoportösszetételben látják pedagógiai kompetenciáiknak a fejlődését.

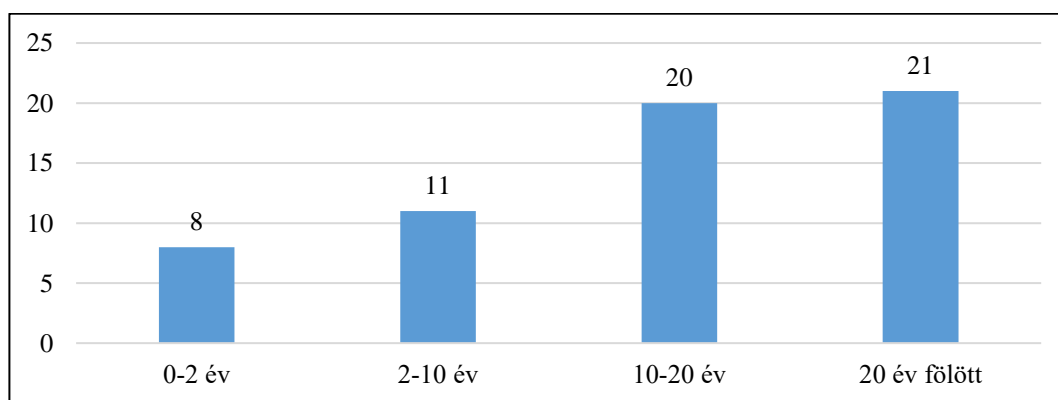
Kérdőívünkben 25 kérdést fogalmaztunk meg, ezek főként zárt kérdések voltak. A papír-alapú kérdőívet célirányosan, legtöbb esetben az ország északkeleti részén lévő települések óvodáiba vittük be, illetve e-mail formában küldtük el az óvodapedagógusoknak. Össességében 60 értékelhető kérdőívet sikerült összegyűjteni.

A kérdőív kitöltői között 57 nő és 3 férfi óvodapedagógus volt. Az életkort tekintve túlnyomórészt a 45-50 év közöttiek (20 fő), és a 35-45 év közöttiek (14 fő) vannak jelen. A friss pályakezdők (25 év alatt) kevesebb számban voltak jelen (8 fő). 25-30 év között és 55 év felett 9-9 fő töltötte ki a kérdőívet (1. ábra).

1. ábra A válaszadók megoszlása életkor alapján (N=60)

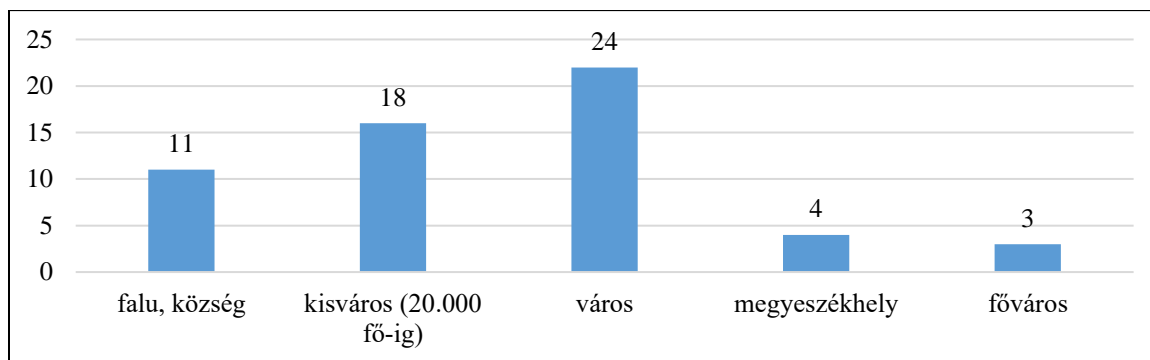
Végzettségüket tekintve a legtöbben főiskolai óvodapedagógus diplomával rendelkeznek (57 fő), akik közül 9 fő szakvizsgás, továbbá két főnek van középfokú végzettsége. Ez alapján elmondható, hogy bár már kevés számban, de még vannak az óvodákban olyan óvodapedagógusok, akik a régi rendszer által előírt középfokú végzettséget szerezték meg.

2. ábra A kitöltők munkatapasztalata (N=60)

Mivel a kitöltők között a legtöbb a 45-50 év közötti, amit a ledolgozott évek száma is mutat: 21 fő rendelkezik 20 év fölötti munkatapasztalattal (2. ábra). A legkevesebb óvodapedagógusként

ledolgozott év a pályakezdők között látható, a 20-25 évesek körében 8 főt tesz ki. A többi kategória, a 2-10 és 10-20 év közötti munkatapasztalat megoszlik, 11-en dolgoztak eddig 2-10 év között, illetve 20-an 10-20 év között. A kérdőívben arra is kitértünk, hogy a válaszadók mióta dolgoznak a jelenlegi munkahelyükön. A megkérdezettek között a legtöbb óvodapedagógus 2 és 10 év közötti időszakot töltött el eddig az adott óvodában (40 fő), 20 év fölötti időt 10 ember jelölt meg. Egyenlő számban töltöttek időt 0-2 év és 10-20 év között. Tehát a legtöbb szakembernek már van tapasztalata a jelenlegi óvodájával kapcsolatban. A kutatásunkban azt is megkérdeztük, hogy ki az óvoda fenntartója. A kérdőívet kitöltőink között 45 fő dolgozott állami fenntartású intézményben, négyen egyházi intézményben, öten alapítványiban, míg hat fő egyéb fenntartót jelölt meg.

3. ábra Az óvodák településének típusa (N=60)

Azt is megkérdeztük a válaszadóktól, hogy milyen településen dolgoznak. A kitöltők között legnagyobb részben városban lakó, dolgozó emberek vannak jelen (24 fő), utána a kisváros van nagy számban (18 fő). A faluban, községben kitöltők 11-en voltak, ezt követte a megyeszékhely 4 fővel, és a legkevesebb a főváros volt 3 fővel.

Kutatásunk szempontjából fontos volt, hogy megtudjuk, milyen tapasztalatokkal rendelkeztek a megkérdezettek homogén és heterogén csoportban. Homogén csoportban a legtöbben 2 és 10 év közötti időt töltöttek (20 fő), 0-2 évi időt 9 ember dolgozott ebben a csoportformában, 10 és 20 év között 8 ember tevékenykedett homogén csoportban. 4 fő még nem dolgozott homogén csoportban, valamint szintén 4 főnek 20 év fölötti munkatapasztalata van a homogén csoportban. Heterogén csoportban a legtöbben 2-10 év közötti időt dolgoztak (25 fő), 12 főnek 10-20 év közötti munkatapasztalata van ilyen csoportban, 0-2 év között csupán 7 ember dolgozott ebben a csoportformában, míg vegyes csoportban 20 év fölötti munkatapasztalattal 5 ember rendelkezik, ugyanannyi, mint akik nem dolgoztak még ilyen csoportösszetételben. A megkérdezettek közül többen dolgoznak jelenleg homogén csoportban (34 fő), míg homogén csoportban nem sokkal kevesebben (26 fő).

Az eredmények bemutatása

A továbbiakban az eredményeinket két szempontból ismertetjük. Egyrészt bemutatjuk azt, hogy az óvodapedagógusok szerint milyenek az egyes csoportok, melyekben dolgoznak. Másrészt pedig a homogén és heterogén csoportokat az ott folyó munkán keresztül, valamint a gyermekek fejlődése kapcsán hasonlítjuk össze.

A csoportok értékelése az óvodapedagógusok szerint

A kérdőívben megkérdeztük az óvodapedagógusoktól azt is, hogy a jelenlegi csoportjától függetlenül, melyik csoportformát szereti/szeretné jobban. A megkérdezettek nagyobb része (34 fő) jobban preferálja a homogén csoportot, ugyanakkor ugyanannyian vallották azt, hogy mind a két szervezésű csoportot szeretik, mint akik a heterogén csoportot választották optimálisabbnak (13-13 fő). Sok esetben azok között, akik jelenleg heterogén csoportban dolgoznak, voltak, akik a homogén csoportot választanák. Extrémebb esetben volt olyan, aki nem dolgozott még homogén csoportban, mégis ezt a csoportösszetételt választaná. Vajon ennek mi lehet az oka? Miért kedvelik jobban a homogén csoportot az óvodapedagógusok? Az eredmények háttérében az is állhat, amit már Körmöci Katalin is megfogalmazott a homogén csoportról: „*az ilyen típusú csoportszervezés a pedagógus számára könnyebbé, egyszerűbbé teszi a csoportra célzott tervezést*” (Körmöci, 2015, p. 97).

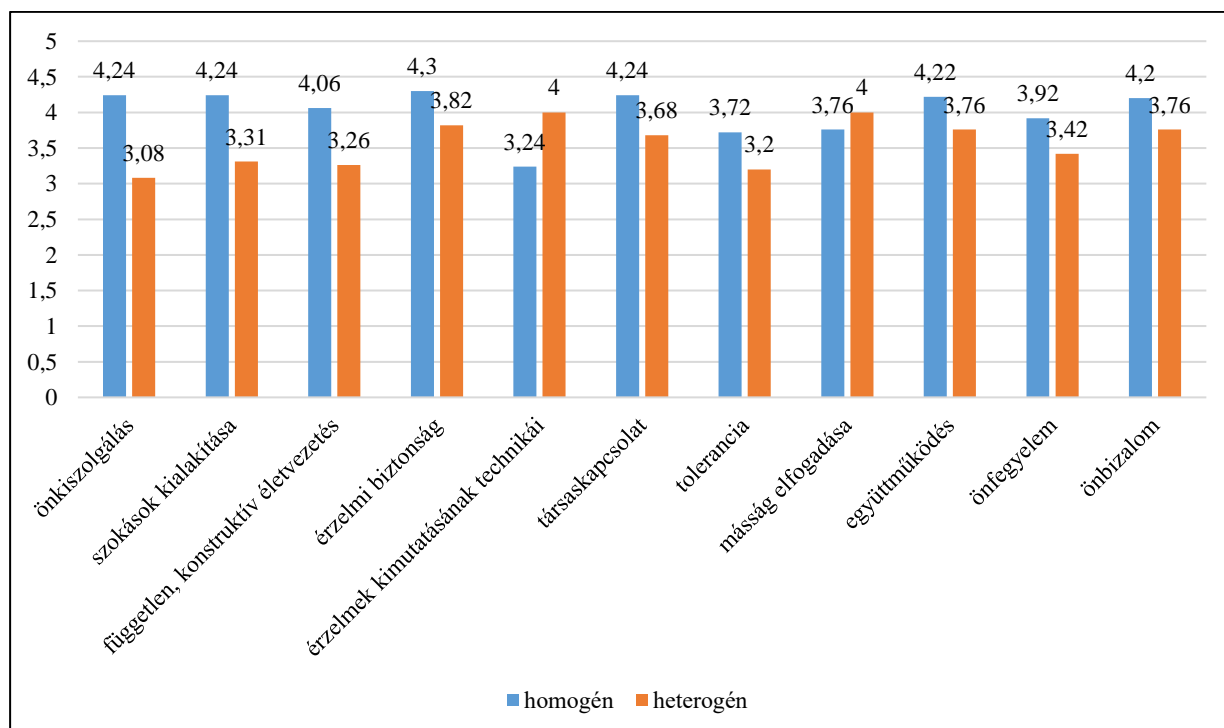
Összefüggést keresve a jelenlegi csoportformában való munka és a kedvelt csoportforma között, megkérdeztük, a válaszadó a munkahelyén dönthet-e arról, hogy melyik összetételű csoportban dolgozzon. A megkérdezettek nagyobb része (41 fő) nem választhat csoportot, ugyanakkor 19 fő dönthet a csoportformáról. Akik dönthettek a csoportformáról, ők nagyobb számban alapítványi óvodákban dolgoznak.

Fontosnak tartottuk megkérdezni azt is, hogy a gyerekek fejlődése szempontjából a kitöltők melyik csoportformát tartják ideálisabbnak. A válaszadók túlnyomórészt a homogén csoportot választották (38 fő), míg a heterogén csoportot 22 fő jelölte meg. A következő kérdés arra irányult, hogy az óvodapedagógusok melyik csoportformában tudják a kitűzött céljaikat megvalósítani. A kérdőívet kitöltők nagyobb része (32 fő) az osztott csoportot választotta, miközben az osztatlan csoportot 22 fő, míg mind a két csoportformát 6 fő jelölte meg. Az óvodapedagógusok szerint a hátrányos helyzetű gyermekek hátránykompenzálása mind a két csoportformában megvalósul (40 fő), azonban 15 fő szerint inkább a homogén csoportban, és csak 5 fő szerint sikerül ez a heterogén csoportban.

Nehézségek, könnyebbségek, fejlődés az eltérő óvodai csoportokban

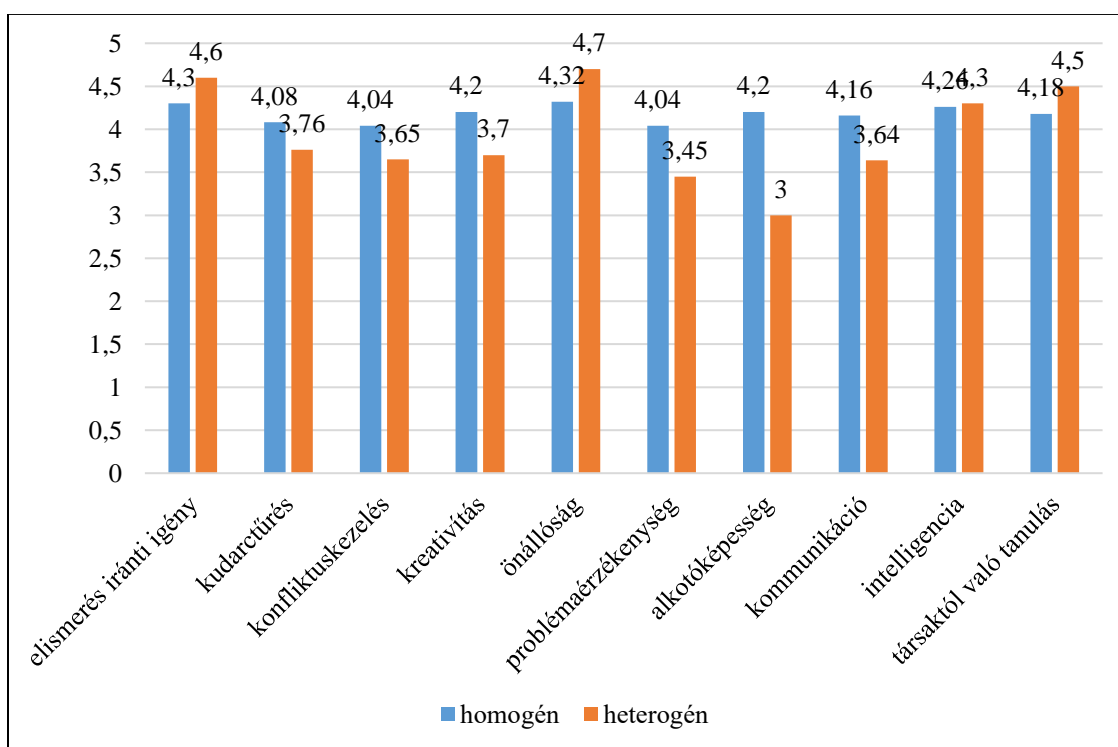
A következő részben azt mutatjuk be, hogy a gyerekek különféle képességei mely csoportban fejlődnek optimálisabban. Az egyes csoportformák mennyire támogatják vagy éppen nehezítik meg az egyes pedagógusi kompetenciák fejlődését, megvalósulását. A válaszadók mit gondolnak arról, hogy mi okozza a legnagyobb akadályt a pedagógusok számára a mindennapi élet megszervezésében, a tevékenység tervezésében, megvalósításában, a gyerekek befogadásában, a szokások kialakításában, differenciálásban, módszerek kiválasztásában egyik vagy a másik csoportformát tekintve.

A következő két ábra azt mutatja be, hogy mennyire támogatja a homogén és a heterogén csoport a gyermekek fejlődését. Ezt a pedagógusoknak 5 fokú Likert-skálán kellett értékelni. 21 állítást tartalmazott a kérdőívünk, ezért szükséges volt megtörni az ábrázolást. Az 4. ábra elég egyértelmű visszajelzést ad a kitöltők véleményéről. Szinte mindegyik képességnél azt jelölték meg, hogy a homogén csoport az, ahol ezek a képességek a legoptimálisabban fejlődnek. Szembetűnő, hogy majdnem egy értéknyi különbség van a két csoport között az önkiszolgálásban, a szokások kialakításában. Mindösszesen két olyan válaszalternatíva van az ábrán, ahol a válaszadók valamilyen szempontból magasabbra értékelték a heterogén csoportot. Úgy vélik, hogy az érzelmek kimutatása jobban fejlődik a heterogén csoportban, valamint a másság elfogadása is jobban megy azoknak a gyermekeknek, akik heterogén csoportban nevelkednek.

4. ábra Különböző képességek, kompetenciák megjelenése az eltérő csoportformákban (N=60)

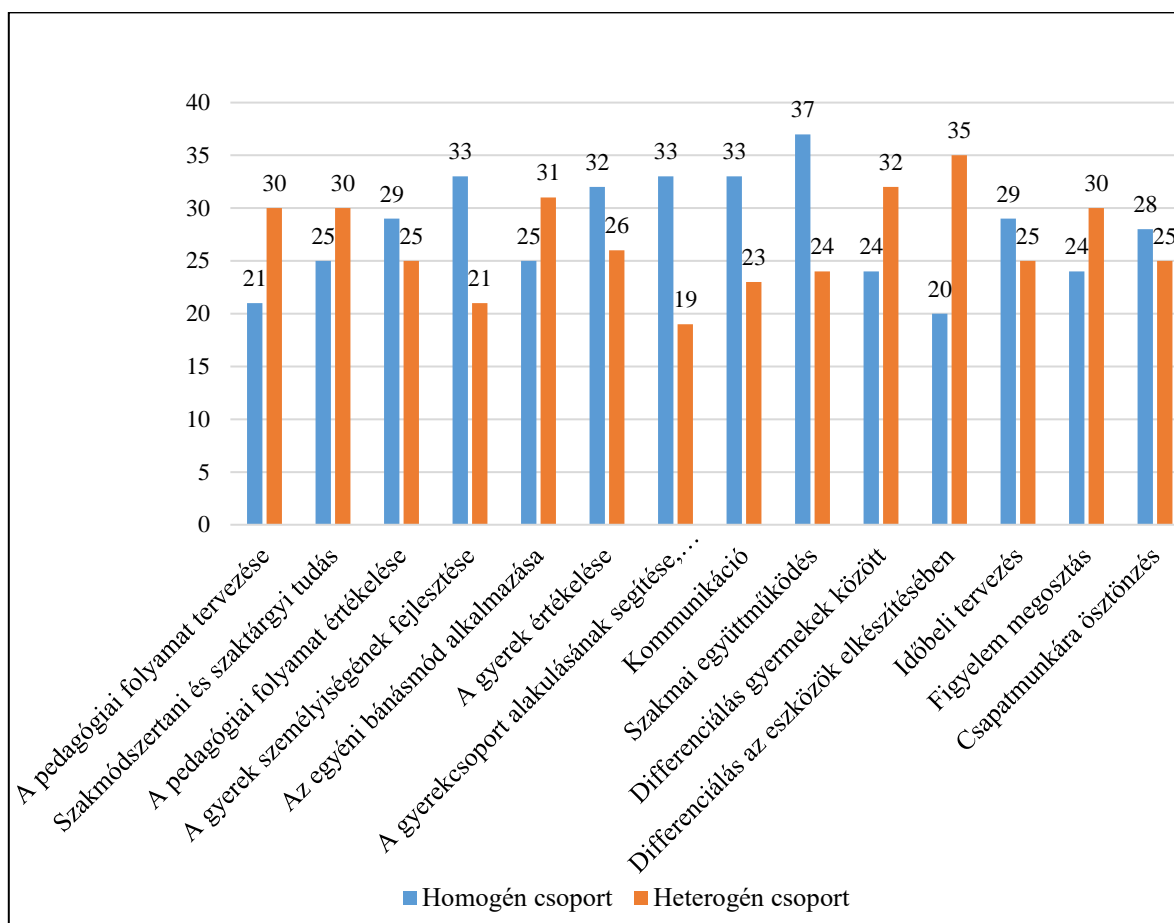
A 5. ábra ugyan ehhez a kérdéskörhöz vonatkozik. Ebben az esetben is többségben vannak azok az állítások, melyekben a homogén csoport rendelkezik a magasabb átlaggal. A legnagyobb különbség (1,2) az alkotóképességben tapasztalható, amit az óvodapedagógusok véleménye szerint a homogén csoportforma jóval nagyobb mértékben támogat. A válaszadók szerint a heterogén csoportban nagyobb a gyermekek elismerés iránti igénye, de ebben a csoportban nagyobb a gyermekek önállósága is. Minimálisan ugyan (0,04), de a válaszadók úgy gondolják, hogy a heterogén csoportban jobban fejlődik a gyermekek intelligenciája. Ennek magyarázata az lehet, hogy a heterogén csoportban sokkal jobban tudnak a gyermekek egymástól tanulni, mivel az idősebb korcsoport sok esetben példát mutat a fiatalabb gyermekeknek, így a kisebbek utánzás által sok mindent el tudnak tőlük sajátítani.

5. ábra Különböző képességek, kompetenciák megjelenése az eltérő csoportformákban (N=60)

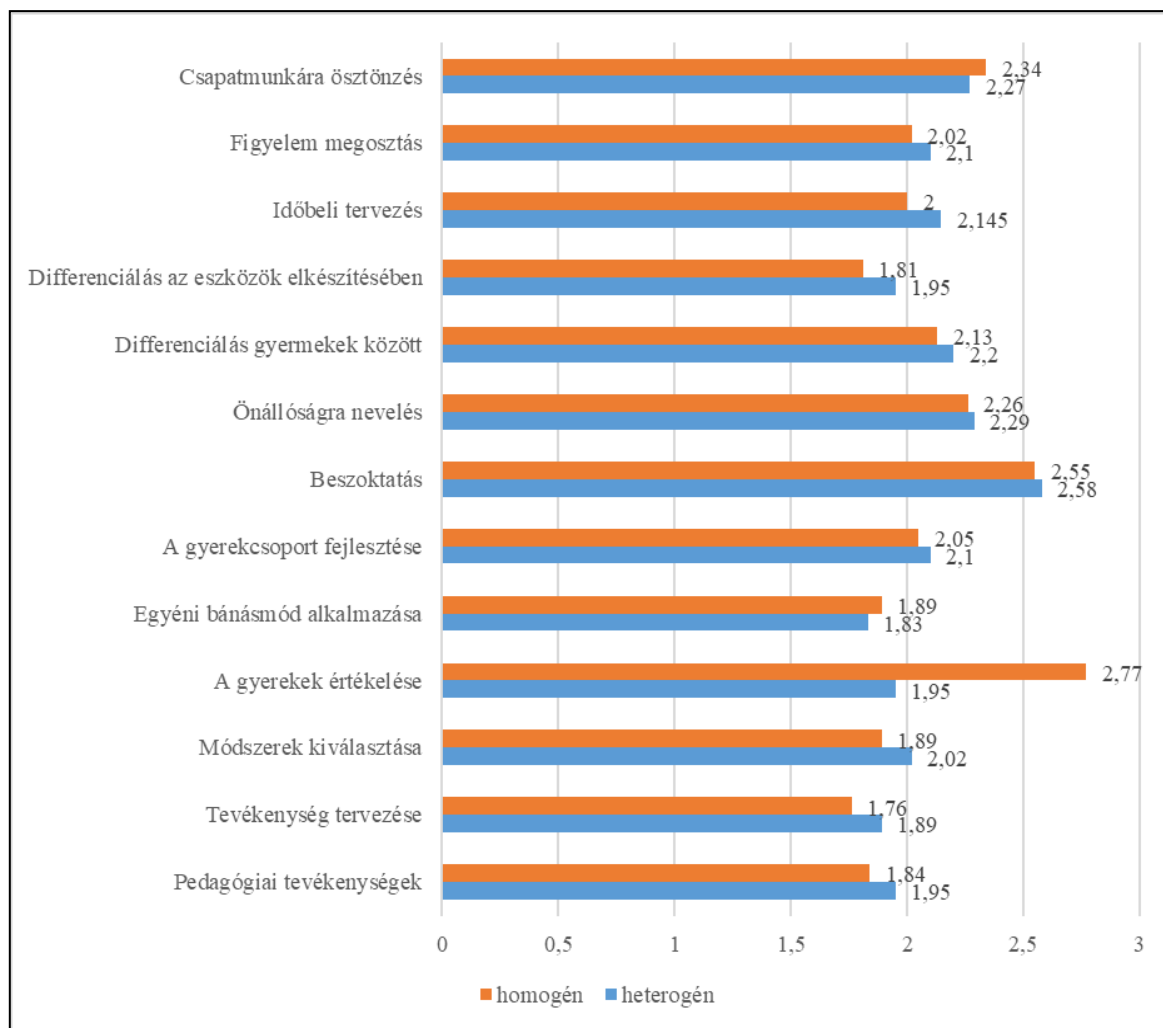
Ezt követően olyan kérdést tettünk fel a pedagógusoknak, amiben választaniuk kellett a két csoport között, hogy pedagógusként melyikben fejlődnek jobban. Az eredmények igen megosztottak voltak a csoportokkal kapcsolatban (6. ábra). A megkérdezettek úgy vélik, hogy a pedagógiai folyamat tervezés, a szakmódszertani és szaktárgyi tudás, az egyéni bánásmód, a differenciálás az eszközökben és elkészítésükben, valamint a figyelem megosztásában a heterogén csoportban jobban fejlődnek képességeik. Ennek háttérében az állhat, hogy eltérő a

gyermek életkora, ebből kifolyólag nagyobb a fejlettségükben lévő különbség, ami jelentős fejlesztő hatással van a pedagógusok munkájára.

6. ábra Az óvodapedagógusi kompetenciák fejlődése az eltérő csoportformákban (N=60)

Az utolsó kérdésblokkunk arra vonatkozott, hogy a különböző tényezők milyen mértékben nehezítik a homogén és heterogén csoport alakulását. Ehhez 13 állítást fogalmaztunk meg, és a válaszadáshoz ismételt 5 fokú Likert-skálát alkalmaztunk, ahol az 1-es az egyáltalán nem, míg az 5-ös a teljes mértékben választ jelentette (7. ábra). Látható, hogy a pedagógusok átlagban három alatti értékkel véleményezték az állításokat, vagy nem okoz számukra gondot, vagy közepes mértékben okoz számukra gondot az alábbi állításokban felsorolt tevékenység. Egy állításnál (a gyerekek értékelése) van nagyobb arányú különbség, mert a pedagógusok úgy gondolják, hogy a homogén csoportban jóval nehezebb értékelni. Ennek hátterében az húzódhat, hogy a gyermekek fejlettségi szintje közelebb áll egymáshoz, így a pedagógusnak nehezebb dolga van a személyre szabott értékelés megfogalmazásakor. Három állítás során lett magasabb az átlag a homogén csoportra vonatkozóan (a gyermekek értékelése, az egyéni bánásmód alkalmazása és a csapatmunkára ösztönzés), ami azt mutatja, hogy a pedagógusok nehezebbnek tartják a heterogén csoportban való munkát.

7. ábra Pedagógusok nehézségei az egyes csoportokban (N=60)

Összegzés

Kutatásunk egy olyan témát vizsgált, mellyel kapcsolatban mindenkinek van véleménye: a pedagógusoknak azért, mert dolgoznak benne, a szülők pedig a gyermekeik által érintettek, viszont kevés hazai kutatás történt a homogén illetve heterogén óvodai csoportokra vonatkozóan. Ezért az óvodapedagógusok, mint ebben dolgozó szakemberek véleményét kérdeztük meg, hogyan vélekednek a homogén és heterogén csoportokban zajló munkáról. Ahogyan feltételeztük, igen megosztott képet mutat ebben a kérdésben maga a pedagógus társadalom is. A kutatásunk kezdetén feltételeztük, hogy az óvodapedagógusok jobban szeretnek dolgozni homogén csoportban, amit a válaszok igazoltak is. A válaszadók több mint fele ezt tartotta kedveltebb csoportkialakításnak. A pedagógusok véleménye szerint a gyermekek képességei jobban fejlődnek a homogén csoportokban. A megkérdezett óvodapedagógusok felkészülés terén nehezebbnek vélik a heterogén csoportformát, mert véleményük szerint több felkészülést igényel az egy-egy tevékenységre való előkészület. Ennek oka a tevékenységeknél az eltérő életkor szerinti

differentiálás megtervezése lehet. A megkérdezett óvodapedagógusok szerint többféle módszer alkalmazása szükséges a heterogén csoportban, mind a tevékenységek alatt, mind a csoport életének alakulása során. Éppen ezért az óvodapedagógusok könnyebbé látják a homogén csoportban való tevékenységek tervezésében. A heterogén csoportban körülményesebbnek gondolják nemcsak az egy tevékenységre való előzetes felkészülést, ezen belül a tevékenység megtervezését, a vázlat elkészítését, az eszközök el- és előkészítését, az időbeli tervezést, de a tevékenység megvalósítását is, ennek során pedig például a motivációt, a figyelem megosztását vagy az alkalmazkodást.

A konzekvenciákat levonva arra a megállapításra jutottunk, hogy hiába van jelen régóta a vegyes csoport a hazai óvodapedagógiában, az óvodapedagógusok mégis tartanak a heterogén csoportban való munkától. Több felkészülést, vele járó munkát igénylőnek gondolják, illetve nem látják annyira benne a gyerekek fejlődésének a lehetőségét, mint a homogén csoportban. Ugyanakkor elismerik a heterogén csoport bizonyos jótékony hatásait a pedagógusi kompetenciák fejlődésében, és a gyerekek effektív fejlődésének is látják esélyét. A gyakorlatban azonban mégis a homogén csoportot helyezik előtérbe. Ennek oka az is lehet, hogy a gyerekek az óvoda után az iskolában is homogén osztályokba integrálódnak, és a homogén csoportok már az óvodában segítik az iskolai beilleszkedést. Továbbá sok helyen heterogén csoport csak a különböző igények, mint például szülői, fenntartói szükséglet, nem pedig a gyerekek fejleszthetősége miatt alakult ki.

BIBLIOGRÁFIA

- 326/2013. (VIII. 30.) *Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról*
- Balázs, É., Bagdy, E. és Agócs, L. (1997). *Pedagógiai Lexikon I-II*. Budapest: Keraban Könyvkiadó.
- Deliné Fráter, K. (2010). *A differenciáló pedagógia alapjai, sajátosságai az óvodai nevelésben*. Hajdúböszörmény: Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar.
- Dudás, J. és Vince Ferencné (1971). *Útmutató a részben osztott és osztatlan óvodák számára*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Járai, K. (2015). Óvó nénik és óvó bácsik – ahogyan a gyermekek látják őket. *Gyermeknevelés*, 3. évf. 1. sz. pp. 18–38.

- Jávorné Kolozsváry, J. (2004). *Az óvodapedagógus személyisége*. Budapest: Trezor Kiadó.
- Körmöci, K. (2015). *Óvodapedagógiai kislexikon*. Debrecen: Flaccus Kiadó Kft.
- Körmöci, K. (é. n.): *Az óvoda mint szociális anyaöl*. [online] <http://www.kormocikatalin.hu/?menu=33> [2019. 07. 12.]
- Liu, C. és LaFreniere, P. (2014). The effects of age-mixing on peer cooperation and competition. *Human Ethology Bulletin*, 29. évf. 1. sz. pp. 4–17.
- Molnár B., Pálfi, S., Szerepi, S., Vargáné Nagy, A. (2015). A koragyermekkorai nevelés Magyarországon a kezdetektől napjainkig. *Educatio*, 13. évf. 3. sz. pp. 121–128.
- Nagy, J. (2001). A személyiség alarendszere. *Iskolakultúra*, 11. évf. 9. sz. pp. 22–38.
- Tóthné Aszalai, A. (2011). A szociális készségek, képességek fejlesztése óvodáskorú dadogó gyermekek logopédiai terápiájában. *Képzés és Gyakorlat. Training & Practice*, 9. évf. 1–2. sz. pp. 185–193.
- T. Pusztafalvi, H. (2013). Az egészségnevelés intézményesülésének története. *Educatio*, 11. évf. 3. sz. pp. 224–234.
- Vajda, Zs. és Kósa, É. (2005). *Neveléslélektan*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Zsubrits, A., Valkó, A., Horváth, K. és Fehér, A. (2015). A gyerekek játékokhoz fűződő érzelmi kapcsolata. *Képzés és Gyakorlat. Training & Practice*, 13. évf. 3–4. sz. pp. 43–59. DOI: [10.17165/TP.2015.3-4.3](https://doi.org/10.17165/TP.2015.3-4.3)

ÁDÁM, FRUZSINA – HEGEDŰS, ROLAND

HOMOGENEOUS AND HETEROGENEOUS GROUPS IN THE KINDERGARTEN

The choice of the kindergarten and the group is decisive in a child's life. It is difficult to decide whether a homogeneous or a heterogeneous group is better for children; and kindergarten teachers are also divided on which group they like to work in. Therefore, the study tries to find out what the kindergarten teachers think of a homogeneous and of a heterogeneous group. In our research, we used a questionnaire with kindergarten teachers; on the one hand, which groups were preferred by kindergarten teachers and on the other hand, which group was more difficult to work in. In the study, we also pointed out the opinion of kindergarten teachers: which group is better for children's development.